

N:o 283.

Af herr **C. H. P. af Burén**, i anledning af *Kungl. Maj:ts proposition angående löneroglering för personalen vid statens järnvägar m. m.*

Etter att hafva tagit noggrann del af den mängd af protester, som riktats mot det af kungl. lönerogleringskommittén för statens järnvägar utarbetade förslaget, hvilket med några få undantag öfverensstämmer med den kungl. propositionen, finner jag anledning gifva mitt fulla erkännande till att kommittéarbetet är utfördt på ett särdeles omsorgsfullt sätt, under det att jag gärna hade sett, att lägsta arfvodet för de lägst aflönade grupperna af statsbanepersonalen satts något högre. Jag kan dock icke i denna sak göra något yrkande, enär tiden icke medgifvit och jag ej heller kunnat förskaffa mig den utredning, som därtill erfordrats.

Hvad arfvodet för de lägsta grupperna af tjänstemännen beträffar, finner jag tungt vägande skäl för att ett tillägg till den kungl. propositionens »öfvergångsbestämmelser» göres för dessa lägsta gradens tjänstemän.

Likaså finner jag, i hvad den kungl. propositionen afviker från kommittébetänkandets § 4 mom. 2 (sid. 306 i kommittébetänkandet) angående tjänstårsberäkningen i och för åtnjutande af löneförhöjning, att

den ändring Kungl. Majestät vidtagit är i hög grad oberättigad och skulle till följd af de principer, som hittills följts vid utnämningar och befordringar, falla helt olika tungt på olika afdelningar och skulle, utan tvifvel, väcka en storm af ovilja hos personalen. Den kungl. propositionen synes mig vara baserad på de grunder, att dessa lägre tjänstemannabefattningar skola besättas af aspiranter, utgångna från realskolan tillika med att de skola hafva praktisk utbildning inom verket. Kompetensfordringarna hafva för dessa befattningar och för öfrigt alla tjänstemannabefattningar, där icke teknisk eller juridisk erfarenhet varit nödvändig, hittills varit mogenhetsexamen eller därmed jämförliga examina. Undantagsvis har en och annan befordrats från kontorsbiträdeskåren, hvilka, förutom synnerligen goda vitsord, aflagt tentamen till mogenhetsexamen i vissa ämnen.

I och med omorganisationen af rikets allmänna läroverk stadgades äfven, att kompetensfordringarna för att antagas till tjänstemän vid de flesta af statens verk och institutioner skulle sänkas till realskoleexamen. Med anledning af denna bestämmelse har kungl. järnvägsstyrelsen i dagarna aflåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t med förslag till de kompetensfordringar, som erfordras för att vinna anställning såsom tjänsteman vid statens järnvägar.

Hvad beträffar de af mig nu nämnda stationsskrifvarne och kontorskrifvarne, har föreslagits, att dessa skola — under villkor om vitsord om minst godkända insikter i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik — hafva realskolans kunskapsmått för att antagas till dessa befattningar.

Häraf inses att de, hvilka framdeles komma att antagas till kontors- och stationsskrifvare vid statens järnvägar, blifva betydligt yngre än hittills varit fallet. En yngling kan anses hafva genomgått realskolan, då han är 16 år. Redan vid 18 års ålder bör han hafva hunnit att genomgå den fackskola för järnvägstjänstemän, hvilken hädanefter kommer att anordnas och redan är påtänkt att taga sin början innevarande höst. Dessa specialkurser äro beräknade att taga ett tid af cirka ett och ett halft år, hvarefter de utexaminerade antagas till e. o. tjänstemän, och skola följaktligen redan vid 18 års ålder vara extra ordinarie kontors- eller stationsskrifvare. Kommittén för dessa fackskolors ordnande har äfven föreslagit, att dessa elever, hvilka under de praktiska öfningarne deltaga i järnvägstjänsten, skola erhålla skälig ersättning härför — hvilket enligt min mening är ett särdeles godt förslag — på det att de redan från början skola kunna sörja för sitt uppehälle och hvarigenom äfven de mindre bemedlade skola kunna välja denna lefnadsbana.

Enligt de befordringsutsikter, som hittills visat sig vara gällande vid utnämmande af e. o. stations- och kontorsskrifvare till ordinarie, skola dessa efter fyra års e. o. tjänst erhålla befordran till ordinarie befattning eller vid omkring 22 år. Medelåldern för antagande till ordinarie stations- och kontorsskrifvare vid statens järnvägar är nu 25,7 år, hvadan de lägre tjänstemannagrupperna, hvilka framdeles komma att antagas, redan vid 25 års ålder böra vara i besittning af första löneförhöjningen eller 1,800 kronor, hvarigenom jag här finner talande skäl för att tillerkänna samtliga stations- och kontorsskrifvare, hvilka redan äro ordinarie i dessa befattningar, då det nya aflöningsreglementet träder i kraft, lägsta arfvode 1,800 kronor med 3 treåriga lönetillägg å 300 kronor eller, enligt det i kungl. propositionen föreslagna högsta arfvode, 2,700 kronor, under det att ingen befattningshafvare vid öfvergången till nya lönestaten må på grund af denna bestämmelse erhålla högre lön än 2,700 kronor.

Under det jag anser, att detta vore särdeles kraftigt talande skäl, vill jag framhålla, att dessa tjänstemannagrupper hittills haft så bekymmersamma ekonomiska förhållanden, att det vid antagandet af nya löne-reglementet bör vara Riksdagens plikt att tillgodose dem med sådana existensvillkor, att det blir dem möjligt att redan från början kunna söka upphjälpa sin ekonomi, hvilken under dessa år de väntat på löne-regleringen blifvit af underhållig art. Vi må betänka, att de med statens järnvägar närmast likställda statens verk, såsom post- telegraf- och tullverket, för flera år sedan fingo sina lönestater reglerade och därigenom sattes i tillfälle att motstå de på sista åren kraftigt stegrade lefnadsomkostnaderna. 1897 års löne-reglering för statens järnvägar blef af obetydligt värde för personalen, ty någon verklig förbättring af lönerna blef det icke. Som synes i den gamla lönestaten, äro en hel del tilldelade personliga lönetillägg, hvilket tyder på att de enligt gamla löne-reglementet hade lägre lön än de fingo, då de öfvergingo på nya lönestaten.

För att visa hvad de tjänstemän, som äro likställda med dem i andra verk, redan i flera år uppburit i arfvode och för hvilka deras styrelser redan begärt dyrtidstillägg, gör jag här en jämförelse.

Uppgift öfver de lägre tjänstemännens löner inom de olika verken.

	Lägsta arfvode.	Arfvode efter 5 år.	Arfvode efter ytterligare 5 år.
Telegrafverket:			
Assistenten	2,200	2,500	2,800
Postverket:			
Postexpeditör af 2:dra lönegraden	2,200	2,500	2,800
» » 1:sta »	2,500	2,900	3,300
4:de och 3:dje lönegraderna för postexpeditörer äro afsedda för kvinnliga med resp. lägsta arfvoden 1,500 och 1,750 kronor. En och annan manlig postexpeditör har för någon tid, på sin höjd ett år, varit placerad i tredje, hvarefter han uppflyttats i 2:dra graden.			
Tullverket:			
Kammarskrifvare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg i Gäfle, Halmstad, Landskrona, Trelleborg, Ystad, Karlskrona, Kalmar, Norrköping och Sundsvall	2,600	3,100	3,600
å öfriga orter	2,400	2,800	3,200
å öfriga orter	2,200	2,500	2,800

Lägsta arfvodet för kontors- och stationskrifvare enligt kungl. propositionen.

	20 %.	25 %.	30 %.	35 %.	40 %.
Lägsta arfvode + hyresbidrag	1,800	1,875	1,950	2,025	2,100

Biträdande kammarskrifvare vid tullverket hafva lön af 1,800 kronor i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Gäfle och Sundsvall samt å öfriga orter 1,600 kronor.

Medelåldern för antagandet till ordinarie assistent vid telegrafverket är något lägre än för stations- och kontorskrifvare, under det att medel-

åldern för antagandet till ordinarie postexpeditör och kammarskrifvare ställer sig något högre.

Som stationsskrifvare och kontorsskrifvare enligt gamla lönestaten erhöles i lägsta arfvode 1,080 kronor jämte tillägg af 30 procent såsom dyrtidstillägg och hyresbidrag, inses genast, huru dessa tjänstemannagrupper i ekonomiskt hänseende stått betydligt efter sina jämnställda i andra verk, ehuru väl jag vågar påstå, att med järnvägstjänsten är för- enadt betydligt mera ansvarsfullt och maktpåliggande arbete. Förutom att dessa järnvägstjänstemän skola vara hemmastadda i de rent speciella järnvägsgröromålen, fordras äfven att de skola vara kunniga i såväl telegraf- som postgröromål.

Någon risk för att dessa tjänstemäns löner skola komma i kontakt med högre tjänstemäns förefinnes icke, enär de tjänstemän af högre be- fattning, som ännu icke hunnit upp till arfvodet 2,700, liksom alla öfriga befattningshafvare på grund af första punkten i öfvergångsbestämmel- serna äro berättigade till det arfvode, som om bestämmelserna varit tillämpade under hvars och ens hela ordinarie tjänstetid. Dessa tjänstemän stå i begynnelselönen äfven enligt den kungl. propositionen betydligt efter sina jämnställda inom andra statens verk, oaktadt flera år förflutit, sedan dessa deras jämnställda erhöles en begynnelselönen af minst 796 kronor högre per år, eller skillnaden emellan

lågsta arfvode för assistent och postexpeditör	2,200
och » » » kontors- och stationsskrifvare.....	1,404
	<hr/>
	skillnaden kronor 796

Hvad tjänstårsberäkningen beträffar, finner jag, att den af Kungl. Maj:t vidtagna ändringen af § 4 mom. 2 är af så vidtomfattande be- tydelse och skulle frånrycka *större delen* af personalen $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ tjänstår. Ja, enligt det aflöningsreglemente, som nu gäller, skulle ej mindre än 30 à 40 procent af hela personalen förlora *ett helt* tjänstår.

Det är ju gifvet, att en så djupgående förändring ej kan företagas vid en löneroglering, utan att den på förhand vore bestämd. Jag för- modar, att kungl. lönerogleringskommittén förutsåg densamma och i så fall proportionellt beräknade arfvodena därefter, ty endast en liten del af personalen är utnämnd den 1 januari.

Herr statsrådet och chefens för civildepartementet motivering (sid. 213) öfver den gjorda ändringen finner jag vara endast en tanke på att likhet skall råda inom olika statens verk. Denna är ju mycket god i och för sig själf, men jag kan ej dela herr statsrådets uppfattning,

att detta låter sig göra utan att verkställa en noggrann undersökning och därefter vidtaga de åtgärder, som därtill erfordras.

Vid granskning af arfvodesstaten för statens järnvägar framställer sig obetingadt den frågan, hvaraf det kommer sig, att det stora flertalet befattningshafvare äro utnämnda i februari—juni månader? — Jo, helt säkert därför, att kungl. järnvägsstyrelsen i regel icke blifvit färdig med staten för det kommande året förr än i de sista månaderna af året.

Därefter hafva platserna anslagits lediga och, hvad tjänstemannabefattningarna beträffar, fått sökas senast inom 30 dagar, hvarefter utnämningar skett till stor del den 1 februari, 1 mars eller 1 april.

Det synes, som om olika principer vid tiden för utnämmandet varit gällande inom olika afdelningar. Så ha t. ex. vid 1:sta distriktet, där jag gjort en jämförelse,

vid *Maskinafdelningen* utnämnts:

412 st.	under	månaderna	februari—juni,
309 »	»	»	juli—december och januari;

vid *Banafdelningen* ha utnämnts:

70 st.	under	månaderna	februari—juni,
297 »	»	»	juli—december och januari.

Vid *Trafikafdelningen* lär det vara ännu större skillnad, och flertalet lär vara utnämndt under februari—juni.

Genom att den af Kungl. Maj:t gjorda ändringen skulle verka betydligt olika på olika afdelningar, finner jag den härigenom icke lämplig. Alla skäl tala för att kommittébetänkandets § 4 mom. 2 bibehålles i oförändradt skick.

På grund af ofvan angifna skäl hemställer jag,

att följande tillägg till »öfvergångsbestämmelserna», sid. 221, göres:

Manlig kontorsskrifvare såväl inom styrelsen som distrikten samt stationsskrifvare, hvilka redan nu äro ordinarie i dessa befattningar, skola erhålla lägsta arfvode 1,800 kronor och högsta arfvode 2,700 kronor, hvilket sista arfvode skall erhållas efter 9 års tjänst;

dock att ingen befattningshafvare vid öfvergång till nya lönestaten må på grund af denna bestämmelse erhålla högre arfvode än 2,700 kronor;

att första punkten i mom. 2 § 4 sid. 306 i det af kungl. lönerogleringskommittén utarbetade förslaget antages oförändradt och att den af Kungl. Maj:t föreslagna ändringen utgår.

Stockholm den 6 maj 1907.

Carl af Burén.
